

مطالعه و بررسی ویژگی های معماری و آرایه های قلعه کلاک لواسان

حسین عالی^{1*}، تینا میرزازاده قهجاورستانی²

1- استادیار گروه معماری و شهرسازی دانشگاه ایوانکی ، Hosseinaali@eyc.ac.ir
2- دانشجوی کارشناسی معماری دانشگاه ایوانکی ، Mirzazadeh2867@gmail.com

چکیده

مطالعه و کاوش بناهای تاریخی که تجلی گر ارزش های فرهنگی، تاریخی، اجتماعی، مذهبی و به طور کلی جهان بینی انسان های جامعه در ادوار تاریخی متفاوت است، میراث گران بهایی برای نسل های آتی به شمار می رود و تداوم این بناهای تاریخی باعث استمرار هویت فرهنگی میشود. در استان تهران بنا های متعددی از دوره قاجار شناسایی شده است. یکی از بناهای شاخص دوره قاجار این شهر قلعه کلاک در شهرستان لواسان است. این عمارت در محله کلاک است که یکی از آبادی های لواسان کوچک در بخش لواسانات شهرستان شمیران استان تهران میباشد. قبل از انقلاب اسلامی ایران تحت مالکیت برادران ضرغامفر قرار داشت و ساکنین آن همگی رعیت بودند که بعد از انقلاب به تملک افراد دیگری در آمده است. پژوهش پیش رو بر اساس روش تحلیلی- توصیفی و با تکیه بر مطالعات کتابخانه ای و بررسی های میدانی به دست آمده است. این مقاله به سابقه تاریخی، روند شکل گیری، تغییر در ساختار و ویژگی های معماری عمارت کلاک می پردازد.

واژه های کلیدی: قاجار، لواسان، قلعه کلاک، مرمت

مقدمه

دوره قبل از قاجار، با عنوان دوره اوج تزئینات مطرح می شود ولیکن معماری دوره قاجار اصول، مبانی و الگوهای قدیم معماری ایران را ارتقا بخشیده و نوآوری هایی از نظر فضایی به وجود می آورد، تنوع و خلاقیت هایی فضاهای ساختمان افزایش می یابد. معماری دوره قاجار نشانگر تداوم و پیشرفت بسیاری از اصول معماری شیوه اصفهانی است. در این دوره اکثر خانه ها دارای هشتی و دالان بودند که از آنها یک یا چند راه به بخش های مختلف خانه منشعب میشد. قاعده هشتی ممکن بود به شکل های مختلف هشت ضلعی باشد [6]، نیمه هشت ضلعی، شش ضلعی و یا چهارگوش باشد اما اندازه هشتی، بستگی به استطاعت مالی صاحبخانه داشت. برخی بر این باورند که معماری این دوره دچار انحطاط شده است، اما از نظر برخی دیگر این دوره ، پس از عصر صفوی یکی از دوره های مهم در زمینه ایجاد آثار معماری در ایران است. این مسأله در بسیاری از شهر های ایران، بویژه بناهای مسکونی نوع اعیانی آن چشمگیر است. در برخی از شهرهای ایران از جمله لواسان با حمایت برادران ضرغامفر بناهایی ساخته شد که از نظر معماری اهمیت دارند. برادران ضرغامفر به عنوان بانی و حامی در زمینه فعالیت های معماری و شهر سازی و توسعه آن و ایجاد تک بناها در محله کلاک و بخصوص عمارت تلاش در خور توجهی داشتند. که یکی از این بناهای شاخص این دوره قلعه کلاک لواسان است. این عمارت در محله کلاک است که یکی از آبادی های لواسان کوچک